

Toekomst zekerstellen door ondernemerschap en samenwerking

Optimisme tijdens drievoudige crisis (I)

Aan de vooravond van haar laatste jaar als voorzitter van de koepel van verf- en drukinktfabrikanten VVVF gaf Marlies van Wijhe een openhartige weergave van het moeilijke vaarwater waar de verfbranche zich momenteel doorheen laveert, met een positieve vooruitblik naar de toekomst. Optimisme is kenmerkend aan ondernemers, en inmiddels is wel duidelijk dat bedrijven van eigen kracht moeten uitgaan en in onderlinge samenwerking de resultaten moeten binnenhalen.

“De verf- en drukinktindustrie bevindt zich in een van de zwaarste crisisperiodes die ze ooit heeft gekend. Toch staat de branche er nog. De ondernemers in de achterban zijn druk bezig met overleven maar ook met het opdoen van ideeën voor de toekomst en het smeden van plannen om sterker uit de crisis te komen. Terwijl overheid en banken voortdurend bezig zijn de problemen op te lossen die ze zelf hebben veroorzaakt en niet echt durven door te pakken, gaan wij door met ondernemen. En anders dan banken en politiek durven wij, ondernemers, wel echt te veranderen als het moet.

Hoe staat de branche er voor en hoe zien we de toekomst? Wat zijn de belangrijkste kansen en bedreigingen? Wat zijn de voornaamste onderwerpen voor de VVVF? Hoe zien wij het thema van deze ledenvergadering, te weten duurzaamheid, innovatie en ketensamenwerking? Dat zijn de vragen die ik de revue wil laten passeren.”

DRIEVOUDIGE CRISIS

“Ik begin met de eerste vraag. Hoe staat de branche er voor? Sinds 2009 is het zwaar weer. Ik vind het knap hoe de branche is omgegaan met de drievoudige crisis waarmee we werden geconfronteerd: een economische, een technologische en een grondstoffen crisis. Naast het instorten van de vermarkten in 2009 en 2010 moest de industrie

aan de bak om te voldoen aan de Europese eisen ten aanzien van organische oplosmiddelen in onze bouwverven: de 2010-verven. Daarnaast werden we geconfronteerd met exorbitant stijgende grondstofprijzen en zelfs met het probleem dat sommige grondstoffen werden gerantsoeneerd.

Het begon met het instorten van de vraag. Ongekende omzetzakingen waren het gevolg. Terwijl andere sectoren herstelden bleef het in de verfindustrie, met name in de bouwgerelateerde industrie erg slecht gaan. Maar kennelijk is er veel ondernemerschap in de branche, want er zijn geen bedrijven omgevallen en de werkgelegenheid is behoorlijk op peil gebleven.”

ECONOMISCHE DIP

“Helaas zijn we beland in een tweede dip terwijl we nog niet eens waren hersteld van de eerste. Ik vrees dat onze bedrijven nu, na drie jaar voortdurende krimp, minder vlees op de botten hebben. De overheid heeft het wat ons betreft laten afweten. Ze heeft ons niet geholpen en ze helpt nog steeds niet. Waarom niet is mij volstrekt onduidelijk. We hebben het vorige kabinet in een zeer vroeg stadium gewaarschuwd dat het fout ging, maar daarmee is niets gedaan. Dat heeft me erg verbaasd: in een bedrijf voorkom je dat er iets negatiefs gebeurt, de politiek wacht

kennelijk tot het uit de hand loopt. Er zijn wel maatregelen genomen om de infrastructuur, de wegenbouw te helpen, maar daar hadden wij uiteraard weinig aan. De BTW-verlaging op onderhoudswerk was een stap in de goede richting. Die heeft de aannemers en onderhoudsbedrijven enigszins geholpen. De verfindustrie heeft er marginaal baat bij gehad. De overheid had het probleem van de bouw veel serieuzer moeten nemen in plaats van het te bagatelliseren. De woningmarkt zit nog net zo op slot als twee jaar geleden. Dat is een slechte zaak voor verffabrikanten die leveren aan de bouw.”

TECHNOLOGISCHE CRISIS

“Dan kwam in 2010 de technologische crisis. Europese wetgeving dwong ons vanaf 2010 op een andere technologie over te stappen om met minder vluchtige organische stoffen lakken voor de bouw te maken. Waar we normaliter samen met grondstofleveranciers en afnemers een periode van 10 jaar voor hadden moeten nemen, moest nu gedwongen in een periode van 3 jaar gebeuren. Inmiddels is de klus geklaard. En zoals ik ook vorig jaar heb aangegeven, hebben we onderschat wat het betekende voor onze afnemers en hebben onze afnemers onderschat wat het voor hen betekende. De verven die op basis van de nieuwe Europese regels werden geproduceerd, waren prima, maar er waren een paar veranderingen. Er moest een andere laagdikte worden aangebracht en het uitharden verliep trager. Inmiddels is er op dat vlak al veel verbeterd, maar we hebben er enorm van geleerd. De toekomstige uitdagingen op technologisch vlak zullen we veel meer in samenspraak met de professionele afnemers gaan doen. We moeten ons er bewuster van zijn wat er verandert en wat daarvan de consequenties zijn voor de beroepsschilder en de doe-het-zelver.”

GRONDSTOFFENCISIS

“Tenslotte kwam daar het probleem van de grondstofschaarste overeen. CEPE, onze Europese koepel, heeft aangegeven dat titaandioxide volgend jaar nog een keer dertig procent duurder wordt. Dat kan gewoon niet meer. Je zou bijna pleiten voor een verbod op witte verf. De verklaring die we krijgen is dat er te weinig capaciteit is en dat er niet is geïnvesteerd in nieuwe aanwas. Dat gebeurt nu wel, maar het duurt een paar jaar voordat de productiestroom loskomt. Maar de prijzen van andere grondstoffen zijn ook gestegen en we kunnen nu eenmaal niet alles doorberekenen.

Ik denk dat 2012 een lastig jaar wordt met name omdat de onzekerheid zo groot is. We zullen als bedrijven nog dichter op de ontwikkelingen in de markt en de eigen cijfers moeten zitten. Ik vang van steeds meer bedrijven signalen op dat het moeilijk gaat. Grote multinationals hebben het grote voordeel dat zij een wereldmarkt tot hun beschikking hebben. Zij kunnen accenten verleggen, spreiden naar markten en producten. De MKB-leden in onze sector - en dat is de grote meerderheid - hebben die mogelijkheden niet. Aan de andere kant heeft een multinational dezelfde problemen als wij, alleen met een paar extra nullen. Kortom: we krijgen het allemaal niet makkelijk waarschijnlijk, maar hoe het zal uitpakken, kan ik helaas niet zeggen.”

UITDAGINGEN EN KANSEN

“Ondanks de crisis moeten we niet alleen verder maar willen we natuurlijk ook graag verder, dat wil zeggen verder met de business, en tegelijkertijd moeten we ons bezig houden met echte veranderingen. We moeten af van het paradigma dat de bomen tot in de hemel moeten blijven groeien. Zoals Patrick Moore als gastspreker tijdens de jaarvergadering van de Vereniging Nederlandse Chemische Industrie VNCI in 2010 zei: laten we bewust gebruiken wat we hebben in plaats van het op te maken en pas dan na te denken hoe we het ontstane probleem moeten oplossen. Als verfindustrie kunnen we daaraan ons steentje bijdragen door ver vooruit te kijken en niet dertig jaar te wachten tot de grondstoffen echt schaars zijn. Wij hebben de conclusie getrokken dat we nu al moeten zoeken naar hernieuwbare alternatieven voor onze huidige vooral op olie gebaseerde grondstoffen. Natuurlijk zal die verandering ons voor de nodige uitdagingen plaatsen. We vergeten

VVVF-voorzitter Marlies van Wijhe: “Om tot duurzame producten te komen zouden we ook kunnen denken aan producten met nieuwe duurzame functionaliteit op het gebied van energie of reiniging van de binnenlucht in gebouwen.”

snel, maar het is niet voor niets dat we in de jaren zestig van de twintigste eeuw de plantaardige oliën die we gebruikten in onze lakken zijn gaan vervangen door gemodificeerde plantaardige bindmiddelen. Dat was toen een grote stap waarmee wij voldeden aan de vraag naar betere prestaties, meer

“Als verf vaker moet worden aangebracht omdat het eerder zijn beschermende of decoratieve kwaliteit verliest, dan kan het toegenomen transport de balans al de verkeerde kant laten uitslaan. Onze grootste bijdrage aan duurzaamheid is de performance van het product.”

duurzame en sneller drogende verf. De weg terug naar gebruik van alleen maar plantaardige grondstoffen, is dus niet zo vanzelfsprekend als sommigen beweren. Onze afnemers verwachten dat de producten dezelfde kwaliteiten en functies hebben als de bestaande verven.”

BIOBASED NIET PER SE DUURZAAM

“En om te illustreren hoe complex het vraagstuk is: *biobased* verf is niet per definitie duurzaam. Als verf vaker moet worden aangebracht omdat het eerder zijn beschermen-

de of decoratieve kwaliteit verliest, dan kan het toegenomen transport de balans al de verkeerde kant laten uitslaan. Onze grootste bijdrage aan duurzaamheid is de *performance* van het product. Wat we dus niet willen is door over te stappen op biobased grondstoffen, dat onze producten minder duurzaam worden als gevolg van een inferieure prestatie.

We zijn erg blij met de keuze van Topsector Chemie voor groene chemie. Ook zijn we zeer ingenomen met de intentie van de VNCI om samen met ons te werken aan de transitie naar biobased coatings. VNCI, TNO en VVVF hebben de intentie uitgesproken om samen te streven naar 50% marktaandeel van volledig biobased coatings in 2030 waarbij de performance van de biobased coatings ten minste gelijk is aan die van de op olie gebaseerde conventionele producten. Dat zijn uitdagende maar realistische doelstellingen. Ook bij deze transitie wil de VVVF de afnemers en hun brancheverenigingen nauw betrekken. Wat zou dat mooi zijn: over pak 'm beet 30 jaar staat Nederland bekend als het biobased verf producerende land! Hoe uitdagend deze doelstelling ook is voor de verf- en drukinktindustrie, hernieuwbare coatings zijn geen doel op zich zelf. Om tot duurzame producten te komen zijn er ook andere wegen denkbaar die we niet willen onderschatten. We zouden bijvoorbeeld kunnen denken aan producten met een extre-

me performance of producten met nieuwe duurzame functionaliteit op het gebied van energie of reiniging van de binnenlucht in gebouwen.”

MEER INFORMATIE

Deel II van de jaarrede staat gepland voor de februari-editie.
www.VVVF.nl